

Vene kooli õpilaste keeleidentiteet ja hoiakud eesti keele õppe suhtes

Elvira Küün

Tallinna ülikooli lingvistika doktorant

Mis tegurid avaldavad mõju teismeliste õpilaste keelevalikutele? Kuidas suhtuvad vene õppekeelele kooli õpilased eesti keele õppimisse?

Artiklis antakse Tallinna Mustjõe gümnaasiumi põhikooliõpilaste näitel ülevaade Eesti vene õppekeelele koolis õppivate noorte keeleidentiteedist nende keelevalikute ja keelekeskkonna põhjal. 2009. aastal tehtud uuringu käigus leiti seosed õpilaste vanemate rahvuse, kodukeele, väljaspool kodu kõneldava keele, lugemiskeele ja keeleidentiteedi kujunemise vahel.* Mikrotasandi uurimus ühe kooli piiritletud osas ei luba ennustada samas vanuses laste keeleidentiteedi kujunemist laiemalt, kuid võimaldab heita pilgu venekeelsete õpilaste keeleõppesse suhtumiste gammasse ja selle kujunemisse.

Keelekeskkonna tähtsus

Teadaolevalt mõjutab keeleoskust ja -õpet kõige rohkem ümbritsev keelekeskkond (Kidd 2002).

Eesti keelekeskkonnast moodustavad suure osa peamiselt vene keelt kõneldavad muulased. Mitmekeelses keskkonnas kujuneb keelevaliku eelistus tavaliselt sõltuvalt vestlejatest, tegevusest või teemast. Eri keelevaldkondade keelekasutus võib ka erinev olla: näiteks kodune keel, väljaspool kodu kõneldav keel ja lugemisel kasutatav keel ei pruugi ühtida (Rannut 2005).

Keeleõppes ei saa mööda vaadata motiividest. Keeleõppe integratiivse motiivi puhul on soov samastuda ja suhelda põhikeelt kõnlejatega ning integreeruda ühiskonda. Instrumentaalne motiiv on seotud materiaalsete tegurite-

ga, õpilastel nt saada hea hinne, edaspidi saavutada paremad võimalused edasiõppimiseks, teha karjääri, saada tulusam töökoht jne (Rannut 2005, 25).

Keelel on inimese identiteedi ja isiksuse väljakujunemisel täita väga tähtis roll. Keel on instrumendiks, mille abil püütakse ümbritsevat tõlgendada (Iskanius 2005). Keeleline suhtlus on rühma liikmeks saamise tähtsamaid vahendeid. Keeleline identiteet on enda seostamine mingi kindla keelega (Skutnabb-Kangas 1996). Sarnased väärtushinnangud ja hoiakud, mis tekivad eri gruppide suhtlemisel ühises keeleruumis, mõjutavad ka nende gruppide etnilist identiteeti. Väga palju olenevad noorte muulaste etniline ja keeleline enesetaju ning hoiakud just eesti keele oskusest, keelekeskkonnast ja suhtlemise sagedusest eesti keelt kõnelejatega (Kirch 2002, 87).

Keeleliste hoiakute ja sellega seotud keeleidentiteedi uurimine annab tagasisidet nii õpetajale kui ka lapsevanemale ning võib suunata keeleõppe praktilise poole reflekteerimisele.

Uuringu eesmärgid

Eesmärk oli selgitada välja, kas ja kuidas mõjutavad vene õppekeelele põhikooliklasside õpilaste kodukeelt ja ühtlasi keelelist identiteeti nende vanemate rahvus, keelekeskkond, suhtlemise sagedus eesti keelt kõnelejatega, eesti keele oskus; millises keeles eelistavad nad suhelda väljaspool kodu, millises keeles loevad ajakirjandust ja raama-

tuid, samuti mis keeles jälgivad telesaadeteid. Lisaks uuriti, mis keelt peavad informandid oma põhikeeleks (keelelise identiteedi näitaja). Uurimisalused olid vene õppekeelele Tallinna Mustjõe gümnaasiumi põhikooliõpilased vanuses 11–16 aastat. Uurimismeetodina on kasutatud anketeerimist. Uuringutulemuste seoste kontrollimiseks on võetud kasutusele statistiline analüüs. Küsitlusele vastas kirjalikult 112 õpilast, nendest 54 tütarlast ja 58 poissi. Enamik informantidest oli sündinud Eestis (põhiliselt Tallinnas) ja pärit ükskeelsest (venekeelsest) perekonnast (80,4%). Kakskeelsest perest, kus kõneldi nii eesti kui ka vene keelt, oli 19,6% küsitluteest. Rahvusest olid lapsevanemad põhiliselt venelased. Osas peredes oli üks vanem eestlane või muust rahvusest. Ema leedulane (1), kasahh (1), aserbaidžaanlane (1), ukrainlane (2) või valgevenelane (1); isa kasahh (1), grusiinlane (3), armeenlane (3), ukrainlane (7), aserbaidžaanlane (1), itaallane (2), valgevenelane (1) või tadžikk (1). Kahel lapsel isa ei olnud.

Tabelis 1 on toodud uurimistulemuste taustaandmed ema ja isa rahvuse, ema-keele ning kodukeele kohta.

Tabelist on näha, et kodukeel oli kuuel juhul vene + eesti keel (üks vanematest oli eestlane), 90 juhul vene keel (olenevatest vanemate rahvusest) ja seitsmel juhul kasutati kodus peale vene keele teise keelena muud keelt. Nendeks muudeks keelteks olid armeenia (1), tadžiki (1), itaalia (2), inglise (2) ja viipekeel (1).

Siit nähtub ka, et kodukeel oleneb vanema rahvusest antud grupi informantide puhul väga vähe, mida näitab ka statistiline analüüs (korrelatsioon ema rahvusega $r = 0,12$; korrelatsioon isa rahvusega $r = 0,21$). Kodukeelele on avaldanud kõige suuremat mõju venekeelne keelekeskkond – põhikeel oli vene keel, kuid keeli kasutati teise keelena paralleelselt selle kõrval.

Emakeeleks pidas suurem osa õpilasi vene keelt (106 õpilast). Neli ankeetküsitluses osalenud õpilast, kellel olid emad eestlased, pidasid emakeeleks eesti keelt, kaks aga muud keelt (leedu ja aserbaidžaaani), mis vastas jällegi ema rahvusele.

Eestlastega suhtlemine ja riigikeele oskus

Suhteliselt väike osa uuritud õpilastest tavaliselt ei suhtle eestlastega (22,3%). Iga päev suhtlevad eestlastega need, kellel oli üks vanem eestlane (24,1%). Üks või paar korda nädalas kohtus eestlastega eri huvialaringides 53,6% noori. Eestlastega suhtlemissagedus on toodud tabelis 2.

Umbes kolmandik õpilastest (35,7%) pidas oma eesti keele oskust rahuldavaks. Need olid ükskeelsest perest pärit õpilased, neil ei olnud eestlaste seas tuttavaid, suurem osa ei suhelnud eestlastega mitte kunagi või lävisid vaid umbes kord nädalas. Heaks pidas oma eesti keele oskust 48,2% ja väga heaks 15,2% küsitluses osalenud õpilastest. Need enesehinnangud põhinesid suuresti sellel, milline hinne neil eesti keeles oli. Samal ajal võib koolis olla hinne hea või väga hea, aga suhtlemisel keelt alati kasutada ei taheta või ei osata. Tabelis 3 nähtub kokkuvõtlikult, kui kõrgelt hindasid õpilased oma eesti keele oskust.

Eesti keele õppimist pidas raskeks koguni üle poole vastanud õpilastest (56,3%), samal ajal polnud 8,9%-l selle kohta oma seisukohta. Ainult 34,8% arvas, et eesti keelt ei ole raske õppida. Huvitav oli jälgida, et ka kakskeelsest perest pärit õpilaste vastustes leidis arvamusi, et eesti keelt õppida on keeruline, kuigi osa neist olid ometi väitnud, et valdavad eesti keelt väga heal tasemel. Mis võiks olla selle põhjus? Siinkohal võivad tekkida „käärid“ eesti keele oskuste eri määral valdamises: näiteks suhtluskeel võib olla õpilasel väga are-

nenud, kuid klassitunnis torkavad silma just kirjalike tööde grammatikavead.

Kahjuks ei ühti õpikukeelgi alati tavaliselt levinud ja rohkelt kasutatava sõnavaraga. Samal ajal nõutakse õpetajatelt programmi järgimist. Õppematerjalide täiustamine õppes võib jääda ajapuudusel pärsituks, kuigi leidub väga palju tublisid loovaid õpetajaid, kes töötavad lisamaterjalidega, näevad väljaspool tööaega palju vaeva ning püüavad kogu hingest õppematerjali mitmekesistada ja lastele uut õppematerjali põnevalt esitada. Õnneks valdab ja kasutab ajaga kaasas käiv õpetaja uusi õpetamismeetodeid, ilmunud on ka põnevaid ja eakohaseid õpikuid. Seega pole olukord sugugi trööstitu, pigem on varasemaga võrreldes märgata isegi mõningat paranemistendentsi.

Võimalik, et lapsed peavad keeleõpet raskeks ka seetõttu, et lisaks õpetajatele on ülekoormatud ka õpilased. Ei ole harvad juhud, kus õpilastel on kuni 11-tunnised koolipäevad, millele lisandub kodutöö. Pärast tavakooli tunde lähevad paljud veel laulukoori ja pärast seda muusikakooli. Nii suur koormus on lapsele liig. Ka küsitlused õpilaste hulgas oli üsna suur osa õpilasi, kes võtavad osa huvialaringide tööst ning sporditreinidest ja -võistlustest.

Eesti keele õppimist pidas vajalikuks 97 õpilast 112-st, seega ülekaalukas osa küsitluteest. Nad arvasid, et kuna Eestis on riigikeel eesti keel, on vaja kõrgkooli pääsemiseks, hiljem karjääri tegemiseks ja tasuva töökohta saamiseks osata eesti keelt. Peeti tähtsaks võimalust suhelda eestlastega eesti keeles, lugeda eestikeelseid raamatuid ning vanemate õpilaste puhul ka seda, et saaks õigesti (objektiivselt) aru, mis Eestis toimub. Seega on eesti keele õppimise motiivid nii instrumentaalsed kui ka integratiivsed (valdavalt siiski instrumentaalsed). Küsitluteest 11 õpilasel ei olnud selles küsimuses oma seisukohta, kuid neljas õpilases tekitas eesti keele õppimine trotsi ja vastumeelsust. Põhjus: Eestis saab hakkama ka ainult vene keelt osates.

Eestis on väga suur vene kogukond, kus loomulikult on kommunikatsiooni-keel vene keel. Selle põhjal võibki lapsel tekkida arusaam, et ta saab ühiskonnaelus hakkama ka eesti keelt oskamata. Siiski oldi eesti keele õppimise suh-

	Tüdrukud	Poisid	%
Ema rahvus			
venelane	49	47	85,7
eestlane	4	6	8,9
muu	1	5	5,4
Isa rahvus			
venelane	40	37	68,7
eestlane	6	8	12,5
muu	8	13	18,8
Emakeel			
vene	53	53	94,7
eesti	1	3	3,5
muu	0	2	1,8
Kodukeel			
vene	44	46	80,4
eesti/vene	9	6	13,4
eesti		0	
muu	1	6	6,2

Tabel 1. Ema ja isa rahvus, õpilaste emakeel ja kodukeel.

	Tüdrukud	Poisid	%
Iga päev	11	16	24,1
Paar korda nädalas	18	13	27,7
Üks kord nädalas	14	15	25,9
Mitte kunagi	11	14	22,3

Tabel 2. Eestlastega suhtlemise sagedus.

	Tüdrukud	Poisid	%
Väga hea	12	5	15,2
Hea	33	21	48,2
Rahuldav	9	31	35,7
Mitterahuldav	0	1	0,9

Tabel 3. Eesti keele oskuse tase.

tes ülekaalukalt häältestatud positiivselt. Arvatavasti on õpilaste hoiakuid mõjutanud lapsevanemate ja õpetajate arvamused, teismeeas õpilaste puhul on suhtumiste väljakujunemisel tugev roll ea- ja rühmakaaslastel.

Suhtlemiskeel kodus ja väljaspool

Suhtlemisel kodustega kasutati kõige sagedamini ainult vene keelt, vähemal määral nii eesti kui ka vene keelt. Tabelis 4 (pöördel) on toodud andmed selle kohta, mis keeles kõnelevad küsitlusele vastanud oma ema, isa ning õdede-vendadega.

Emaga suhtlemisel ei kasutanud ainult eesti keelt ükski informant. Ka eestlasest ema puhul kõneldi temaga nii eesti kui ka vene keeles (10,8%-l juhtudest). Suurem osa (89,2%) kõneles

	Tüdrukud	Poisid	%
Emaga			
vene	46	54	89,2
eesti/vene	8	4	10,8
eesti	0	0	0
muu	0	0	0
Isaga			
vene	47	46	83,1
eesti/vene	6	6	10,7
eesti	0	0	0
muu	1	6	6,2
Õed, vennad			
vene	41	49	80,3
eesti/vene	9	6	13,4
eesti	0	0	0
muu	4	3	6,3

Tabel 4. Suhtluskeel kodustega.

	Tüdrukud	Poisid	%
Sõpradega			
vene keel	28	41	61,6
eesti/vene k	26	17	38,4
eesti keel	0	0	0
muu keel	0	0	0
Tänaval, poes jne			
vene keel	11	29	35,7
eesti/vene k	43	29	64,3
eesti keel	0	0	0
muu keel	0	0	0

Tabel 5. Suhtlemiskeel sõpradega ning tänaval, poes ja ametiasutustes.

	Tüdrukud	Poisid	%
Ajakirjandus			
vene keel	24	37	54,5
eesti/vene	29	21	44,6
eesti	0	0	0
muu	1	0	0,9
Raamatud			
vene keel	24	35	52,7
eesti/vene	30	23	47,3
eesti	0	0	0
muu	0	0	0
Televisioon			
vene keel	33	40	65,2
eesti/vene	18	17	31,2
eesti	0	0	0
muu	3	1	3,6

Tabel 6. Ajakirjanduse ja raamatute lugemise ning telesaadete jälgimise keele-eelistus.

emaga ainult vene keeles ja seda ema rahvusest olenemata. Samuti kasutati isaga lävimisel põhiliselt vene keelt (83,1%), kuid nii eesti kui ka vene keeles suhtles isaga 10,7% informantidest. Muudeks keelteks, mida kasutati isaga kõneldes, olid teise keelena lisaks vene keelele armeenia (1), tadžiki (1), inglise (2), itaalia (2) ning viipekeel (1). Õdede

ja vendadega kõneldi samuti põhiliselt vene keeles (80,3%), 14 juhul (12,5%) olid suhtluskeel nii eesti kui ka vene keel. Neljal juhul ei olnud vastanutel õdesid ega vendi. Seega on kodustega kõnelemisel põhikeeleks antud uuringu puhul vene keel, kuid keeli kasutati kodusteise keelena.

Sõpradega suhtleb ainult vene keeles 61,6% informantidest, 38,4% lävivid nii eesti kui ka vene keeles. Avalikes kohtades kasutatakse nii eesti kui ka vene keelt (63,3%), ainult vene keelt tarvitab 35,7% küsimustikule vastanutest. Need tulemused näitavad, et Tallinnas on olmeolukordades võimalik hakkama saada ka ainult vene keelt kasutades ning osa noori lähebki kergema vastupanu teed ega viitsi pingutada, et kõnelda eesti keelt. Vastuste analüüsil ilmnes, et põhjus peitub arvatavasti ka selles, et kõigil õpilastel ei ole eesti keele oskuse tase kuigi kõrge – võimalik, et häbene-takse teha keelevigu, kuigi hoiakute põhjused võivad peituda ka muus. Andmed väljaspool kodu kasutatava keele kohta on toodud tabelis 5.

Lugemisel ja teleri-vaatamisel eelistatav keel

Küsitluse tulemustest selgub, et ka siin eelistavad õpilased vene keelt. Venekeelset ajakirjandust loeb 54,5% uuritud õpilastest, 44,6% tavatseb ajalehti ja ajakirju lugeda nii eesti kui ka vene keeles, üks küsitlusele vastanud õpilane mainis ka ingliskeelset ajakirjandust. Raamatuid loevad ainult vene keeles umbes pooled – 52,7% noortest, veidi vähem informante (47,3%) kasutab nii eesti- kui ka venekeelset lugemisvara. Vaadatakse põhiliselt venekeelseid telesaateid (65,2%), jälgib siiski 31,2% nii eesti- kui ka venekeelseid, 3,6% ka ingliskeelseid (vt tabel 6).

Keelelise identiteedi leidmine

Põhiosa (63,4%) ankeetküsitlusele vastanud noortest pidas oma põhikeeleks vene keelt, 36,6% leidis, et nende põhikeeled on enam-vähem võrdsel tasemel nii eesti kui ka vene keel. Ühendades statistilise keskmise abil kodukeele, lugemiskeele ning televisioonisaadete jälgimise keele, on püütud määrata, milline on informantidest õpilaste keeleidentiteet. Joonis illustreeribki seda, kui suur on vaadeldud kolme keelekasutusvald-

konna tarvituse määr uurimisel kooli informantide seas.

Vene keel on kodukeelena põhiline 83,3% õpilaste jaoks, väljaspool kodu kõneldava keelena 53,6%-le ja lugemiskeelena 57,4%-le õpilastest. Nii eesti kui ka vene keelt kasutab kodukeelena tunduvalt vähem õpilasi (12,1%), väljaspool kodu kõneldava keelena 46,4% ja lugemiskeelena 41,1% küsitletud õpilastest. Muid keeli kasutab kodukeelena 4,6% (keeled on loetletud eespool) ning lugemiskeelena 1,5% õpilastest, väljaspool kodu kasutatavate keeltena muid keeli välja ei toodud. Keelelist identiteeti on võimalik leida nende kolme muutuja statistilise keskmisena. Tulemuseks saame, et 64,8% õpilastel on vene keeleidentiteet, 35,2%-l nii eesti kui ka vene.

Järeldused

Kuna uuringu näol on tegemist mikro-tasandi uuringuga (ühe kooli kindlaksmääratud kooliastme õpilaste kohta), siis kauguleulatuvaid järeldusi tulemustest teha ei saa. Samas annavad saadud andmed siiski väikese ülevaate noorte keelekeskkonna ja hoiakute kujunemise kohta. Selgub, et kõige rohkem avaldab keelelisele identiteedile mõju keelekeskkond: uurimiselused õpivad vene õppekeelele koolis ja kodudes domineerib vene keel (80,4%-l juhtudest).

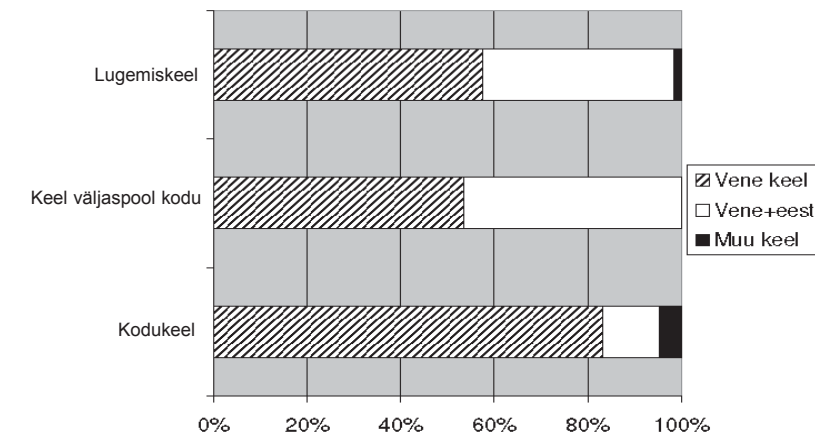
1. Peredes, kus ema on eestlane ja isa venelane, on koduseks keeleks nii eesti kui ka vene keel (13,4%). Kui isa on eestlane ja ema venelane, on kodukeel vene keel. Näib, et eesti-vene segaperes mõjutab õpilaste kodust keelt eelkõige ema rahvus. 6,2% juhtudest kasutati kodukeelena lisaks vene keelele teise keelena muid keeli: armeenia (1), tadžiki (1), itaalia (2), inglise (2) ja viipekeelt (1). Nendel juhtudel vastas keel isa rahvusele. Ülejäänud segaperedes, kus üks vanematest oli venelane, teine aga mingist muust rahvusest, oli koduseks keeleks vene keel. Seega võib lähituvast kaesolevast uurimusest väita, et Eestis valitseb tendents, kus muud rahvused sulanduvad keeleliselt vene kogukonda (vt Kün 2008).

2. Emakeeleks pidasid õpilased põhiliselt vene keelt (94,7%). Siiski peeti eestlasest ema puhul neljal juhul oma emakeeleks eesti keelt (3,5%) ja kahel juhul muud, samuti ema rahvusele vastavat keelt (leedu ja aserbaidžaaani).

Näeme, et emakeel tuleneb siiski just ema rahvusest.

3. Väljaspool kodu eelistati suhtluskeelena samuti vene keelt (53,6%). Ülejäänud 46,4% õpilastest kasutas kõnelemisel väljaspool kodu mõlemat keelt – nii eesti kui ka vene – olenevalt vajadusest, ja neile ei valmistanud muret suhtluse käigus ühelt keelelt teisele ümber lülituda. Lugesel ja telesaadete jälgimisel oli samuti eelistatud vene keel (57,4%), lisaks kasutas 41,1% selleks vene ja eesti keelt. 1,5% uuritud õpilastest luges ingliskeelset kirjandust ja jälgis ingliskeelseid telesaateid. Suurem osa küsimustele vastanud teismeealisi otsustab seega Eesti ühiskonnaelus toimuva üle selle põhjal, mida kajastatakse venekeelses ajakirjanduses ja räägitakse Vene telekanalites, ning seetõttu võivad nad saada ühekülgse mulje ümbritsevast. Teada on fakt, et eesti ja vene meedias on päevakajaliste sündmuste esitamisel suuri erinevusi. Nii eesti kui ka vene keelt kasutavad lugemisel ja telesaadete jälgimisel rohkem eesti-vene segaperedest pärit noored. Nii on nad paremini kursis ühiskonnas toimuvaga: saadud info pole ühekülgne.

4. Rõõmuvast on, et uuritud õpilastest arvas kaalukas osa (86,6%), et eesti keelt on vaja õppida. Rõhutati eesti keele kui riigikeele staatust, keele valdamise mainekust, kuigi valdavalt toodi välja instrumentaalseid keeleõppe motiive. Üldpõhimõttena märgiti, et mis tahes maal elades peab inimene, kes plaanib jääda sinna elama, õppima ära selle maa keele. Samuti rõhutati paremaid tulevikuväljavaateid Eestis elada, kui valdada riigikeelt. Mainiti soovi astuda kõrgkooli ja liikuda parema karjääri suunas, mis aga eesti keelt madalal tasemel vallates on keeruline. Osa õpilasi arvab samal ajal, et keelt osates on eestlastega lihtsam suhelda, hõlpsam aru saada elukohariigi kultuurist ja lugeda eesti kirjandust eesti keeles – need on integratiivsed motiivid ja ühtlasi keeleõppes kõige tõhusamad. Vene keele eelistust põhjendas mitu õpilast aga sellega, et eesti keelt on raske õppida (56,3%), kusjuures seda mõnel juhul isegi siis, kui õpilane oli märkinud oma eesti keele oskuse väga heaks. Aja puuduse ja ülekoormatuse tingimustes ei tunneta õpilane enam õppeks soodsat turvalist õhustikku, kuid õppimiseks

Joonis. Lugemiskeel, väljaspool kodu ja kodukeelena kasutatav keel.

on vaja piisavalt aega. Juba algklassides peaks suurendama keeletundide arvu – see loob soodsama pinnase keele kiiremaks omandamiseks. Õppetöö mitmekesistamiseks võiks senisest rohkem kasutada multimeediat kui noortele lähedast vahendit. Elevust tekitaks ka keele õppimine näiteks eesti ja vene koolide õpilasvahetuse kaudu. Samal ajal on selle juures miinuseks lisakoormus õpetajale ning sellise projekti korraldamine eeldab ka koordineeritud suhtlemist ja koostööd teiste aineõpetajatega.

5. Oma eesti keele oskust ise hinnates pidas üle poole küsitluses osalenud informantidest seda heaks või väga heaks (63,4%). Samal ajal suhtles osa noori (22,3%) eestlastega harva, teatud osa neist ei suhelnud üldse ning 53,6% tegid seda paar korda nädalas. Õpilased, kes ei suhelnud eestlastega üldse, on üldiselt ühiskondlikult passiivsemad, lisaks ei hinnanud nad oma eesti keele oskust kuigi kõrgelt. Neil ei leidunud ka ühtegi eestlasest sõpra.

6. Keelelise identiteedi gruppidega võib ära tuua kaks: venekeelsed noored (64,8%) ja nii eesti kui ka vene keelt küllalt heal tasemel valdavad ning mõlemat keelt aktiivselt kasutavad noored (35,3%). Viimased olid pärit peredest, kus üks vanematest oli eestlane. Teiste rahvuste puhul jäi keeleline identiteet venekeelseks, mis näitab, et üldiselt assimileeruvad teiste rahvuste esindajad keeleliselt vene kogukonda.

Uurimistöö tulemuste analüüs näitab, et kuigi eesti keel on ainsa keelena riigikeele staatuses, pole see venekeelses keelekeskkonnas kuigi tähtis. Eestlastega suheldakse suhteliselt passiivselt, nii kodus kui ka väljaspool kodu kõneldakse peamiselt vene keelt. Mõned õpilased leiavad, et eesti keelt ei ole vaja õppida, sest vene kogukond on selleks

piisavalt suur, et saada hakkama ka eesti keelt oskamata. Koolis küll õpitakse eesti keelt õppeainena, kuid praktikas kasutatakse seda vähe, seega õpitud ei kinnistata suhtluses ning on oht, et keeleoskus jääb heast hindest hoolimata nõrgaks. Keeleoskuse parandamisest peaksid ka õpilased ise olema huvitatud ning suhtlema rohkem eesti keeles. Lisaks on vaja pöörata suuremat tähelepanu eesti keele õppe kvaliteedi parandamisele ja soovi korral võiks õpetada vähemuskeelte esindajatele nende etnilist keelt näiteks valikainena.

Kirjandus

- Iskanius, S.** (2005) *Venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetti*. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.
- Kidd, W.** (2002) *Culture and Identity*. Toim Heaton, T., Lawson, T. New York: Palgrave.
- Kirch, M.** (2002) Eesti ja Euroopa identiteet. *Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis*. Koost Valk, A. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 87–101.
- Küün, E.** (2006) Mitte-eestlastest noorte etniline ja keeleline identiteet. [Magistritöö.] Juhendaja prof Mart Rannut. Tallinn: Eesti Keele ja Kultuuri Instituut.
- Küün, E.** (2008) Kohtla-Järve ja Tallinna õpilaste kodukeel. *Haridus 9–10*, 25–29.
- Rannut, M., Rannut, Ü. ja Verschik, A.** (2003) *Keel, võim, ühiskond*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.
- Rannut, Ü.** (2005) *Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Skutnabb-Kangas, T.** (1996) *Language and Self-Determination. International Perspectives*. Toim Clark, D., Williamson, R. 124–140.

* Käesolev uurimus kuulub *haridus- ja teadusministeeriumi riikliku programmi „Eesti keel ja kultuurimälu 2009–2013“ (EKKM09-186) projekti „Segregatiivsete keelekeskkondade andmebaasi korra-amine ja avalikustamine“ ning on rahastatud käesoleva programmi abil.*

